Jeroen Piersma
en Rob de Lange

Willem Okkerse zegt met zijn analysemodel met grote precisie de neergang van bedrijven te kunnen voorspellen. Maar tot nu toe namen weinigen hem serieus. Miskend genie of charlatan?

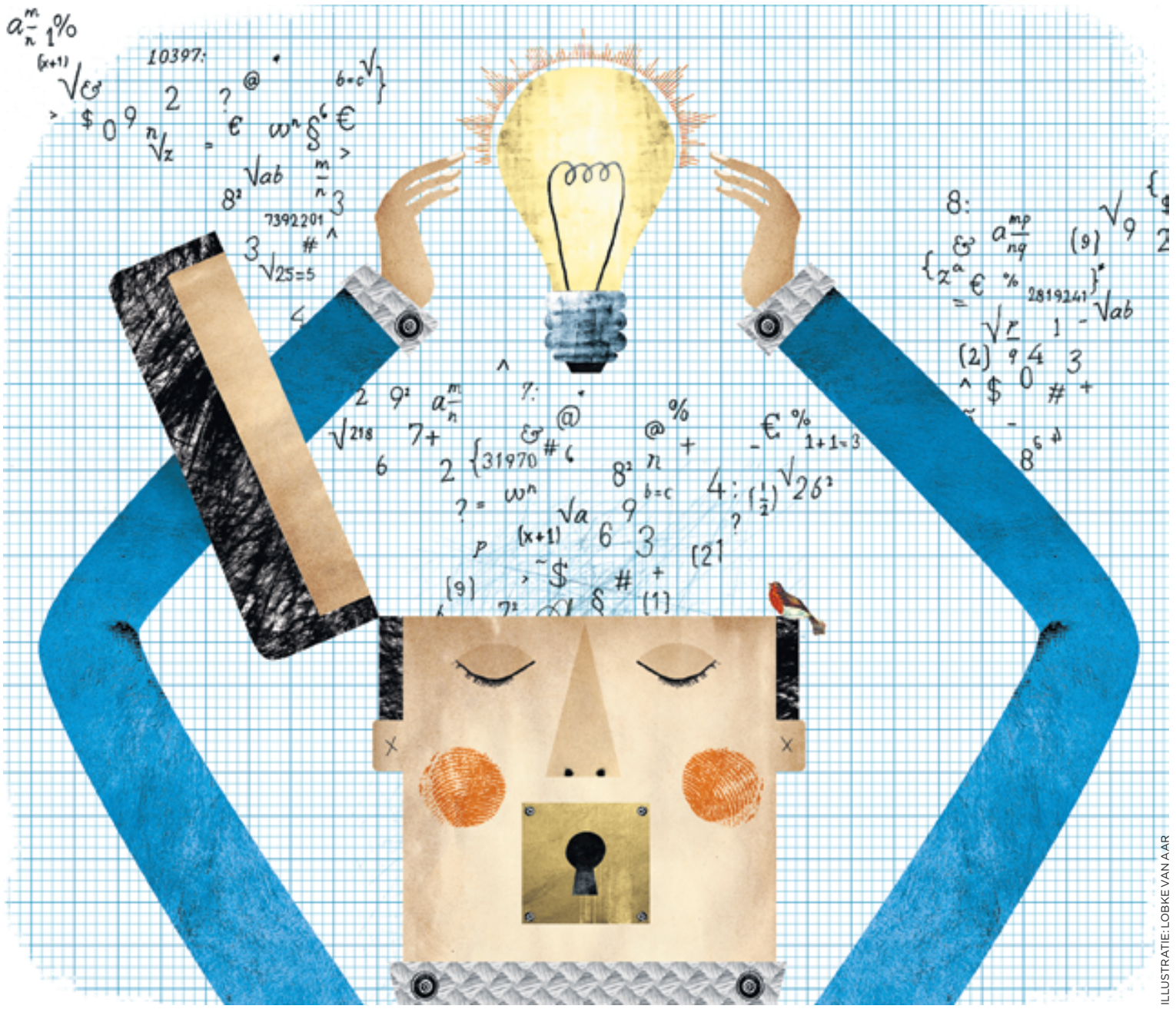

ILLUSTRATIE: LOBKE VAN AAR

De lange mars van miskend uitvinder Willem Okkerse

In oktober 2012 maakt Willem Okkerse, uitvinder van het financiële analysemodel de OK-Score, zijn opwachting op de Accountantsdag, de grootste jaarlijkse 'get together' van Nederlandse accountants. Hij is uitgenodigd door de organisator van de dag, de beroepsorganisatie van accountants NBA. Okkerse mag zijn ideeën uiteenzetten, niet op het hoofdtoneel, maar wel in een van de zogenoemde break-outsessies.

Zoals verwacht kan worden, leidt zijn optreden tot sterk verdeelde reacties. Een deel van de zaal vindt hem een charlatan, anderen geloven dat Okkerse beschikt over de heilige graal van de financiële wereld. Voor Okkerse zelf is het een belangrijk moment. Na ruim tien jaar waarin het Nederlandse accountancy-establishment hem volstrekt heeft genegeerd, krijgt hij voor het eerst een kans op het belangrijkste podium dat accountants kennen.

Helemaal toeval is zijn optreden niet. Een groepje accountants met onorthodoxe opvattingen over het vak is de afgelopen jaren overtuigd geraakt van de waarde van het model van Okkerse, en heeft zich over hem ontfermd. Zij willen hem behoeden voor het lot dat menig talentvol uitvinder, kunstenaar en wetenschapper treft: roemloos en miskend eindigen op de mestvaalt van de geschiedenis. Zij zien ook commerciële mogelijkheden in zijn OK-Score en hebben deze zomer samen met Okkerse in België het bedrijf European Rating House opgericht, dat de OK-Score wil uitventen bij kredietbeoordelaars, accountantsorganisaties en — wie weet — ooit nog eens bij banken.

Of Okkerse daarmee eindelijk de erkenning gaat krijgen waarvan hijzelf en zijn supporters denken dat hij er recht op heeft, is nog steeds onzeker. Hij is er om diverse redenen de afgelopen jaren niet in geslaagd om de 'hearts and minds' van de accountantsgemeenschap te winnen. Dat heeft er niet alleen toe geleid dat hij door het establishment genegeerd wordt, maar het stelde hem ook bloot aan venijnige kritiek en spot. Hoogleraar corporate finance aan Nyenrode Jaap Koelewijn heeft hem ooit in een column in deze krant betiteld als 'de Jomanda van de financiële sector'.

Evert-Jan Lammers, een in België werkzame accountant van Nederlandse afkomst, is een van de nieuwe zakenpartners van Okkerse. Is hij niet bang zijn reputatie op het spel te zetten door zich te associëren met een omstreden figuur als Okkerse? 'Nee', antwoord hij, 'want ik heb vastgesteld dat zijn model werkt.' Lammers heeft in een uitgebreid onderzoek de uitkomsten van de OK-Score vergeleken met de werkelijkheid. 'Je komt tot waanzinnige statistieken', zegt hij.

Het model van Okkerse probeert aan de hand van de jaarrekening van bedrijven grote ongelukken zoals faillissementen of gedwongen herfinancieringen te voorspellen. Het model werkt met een score in tien klassen, waarbij klasse 1 betekent dat het bedrijf volledig gezond is en klasse 10 wijst op een naderende herfinanciering of een faillissement. De OK-Score laat zich nog het best vergelijken met een rating door kredietbeoordelaars zoals Standard & Poor's en Moody's.

Alleen: het model van Okkerse scoort veel beter dan dat van Standard & Poor's, zo is de overtuiging van Lammers. Okkerse heeft zijn model sinds 2003 losgelaten op 2000 beursgenoteerde bedrijven in Europa en de VS. Lammers heeft van al deze ratings bekeken hoe vaak Okkerse het bij het rechte eind had. Van de 48 faillissementen had Okkerse er 47 te pakken: een score van 98%. De kredietbeoordelaar S&P mistte 74% van de faillissementen. 'Als het fout gaat, ziet Okkerse het', luidt de conclusie van Lammers.

Een voorbeeld hiervan is dat Okkerse in deze krant en op televisie bij Harry Mens een jaar van tevoren voorspelde dat het fout zou gaan met Ahold. Een meer recent voorbeeld betreft Grontmij, dat van de OK-Score in het eerste kwartaal van 2011 een downgrade kreeg. Daarna kwam het bedrijf in de verliezen, moest er gereorganiseerd worden en raakte het aandeel in een duikvlucht.

Lammers verwijst verder naar de vermogensbeheerders die met de OK-Score werken. Uit de op internet gepubliceerde jaaroverzichten valt op te maken wanneer Okkerse een waarschuwing gaf of juist groen licht. 'Ik heb de indruk dat weinigen de moeite hebben genomen om het regelmatige "Zie je wel" van Okkerse aan deze overzichten te toetsen. Hadden ze dat wel gedaan, dan hadden ze gezien dat die vermogensbeheerders telkens een fonds uit de portefeuille gooien omdat Okkerse ervoor waarschuwt.'

De voorspellende kracht maakt de OK-Score tot een potentieel interessant instrument voor accountants. Zij moeten immers ieder jaar hun handtekening zetten onder de jaarrekening van een bedrijf. Als het vervolgens toch misgaat, komen gedupeerde beleggers en andere belanghebbenden algauw bij de accountant uit. Waarom heeft die niet tijdig gewaarschuwd? Dit patroon heeft ervoor gezorgd dat na een reeks boekhoudaffaires en de financiële crisis van 2008 de maatschappelijke reputatie van accountants aangetast is.

Erkenning
Na tien jaar krijgt Okkerse eindelijk een podiumplek bij accountants

OK-Score
Model Okkerse doet het beter dan dat van Standard & Poor's

Vervolg op op pagina 2